

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра здоров'я людини та фізичної терапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутингу
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10.2019 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
ЛАТИНСЬКА МОВА І МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

підготовки _____ бакалавра _____

спеціальності _____ 227- фізична терапія, ерготерапія

освітньої програми _____ Фізична терапія

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Латинська мова і медична термінологія» підготовки “бакалавра”, галузі знань- 22- охорона здоров'я, спеціальності — 227 — фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою - фізична терапія

Розробник: Шустер Л. А., викладач вищої категорії, методист Луцького базового медичного коледжу

Рецензент: Індика С.Я, канд з фіз. вих та спорту, доцент кафедри теорії фізичного виховання, фітнесу і рекреації, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної терапії

протокол № 2 від 03.09. р.

Завідувач кафедри: (проф. Лях Ю.Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету фізичної культури, спорту та здоров'я

протокол № 2 від 11.08 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (доц. Мудрик Ж.С..)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я Спеціальність: 227- фізична терапії, ерготерапія	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Освітня програма: фізична терапія Освітній ступінь: Бакалавр на базі повної загальної середньої освіти	<u>Лабораторні роботи 36</u> год.
		Самостійна робота <u>48</u> год.
		Консультації <u>6</u> год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Латинська мова і медична термінологія» в структурі медичної освіти допомагає в підготовці кваліфікованого спеціаліста, формуванні його професійної мовної культури, є нормативною дисципліною для студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» освітнього ступеня «бакалавр» для здобуття кваліфікації бакалавра з фізичної терапії.

Для успішної роботи в галузі медичної спеціальності необхідно правильно розуміти і точно, грамотно використовувати медичну термінологію.

Клінічна термінологія – це всі ті терміни з якими студент зустрічається на різних заняттях клінічних дисциплін.

Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова і медична термінологія» є сформувати у студентів систему знань та цілісного уявлення щодо медичної термінології, яку можуть використовувати у своїй практичній діяльності у фізичній терапії та ерготерапії в системі охорони здоров'я, що допоможе фахівцям читати та писати латинською мовою, читати рецепти, вміти їх перекладати, що буде сприяти підвищенню ефективності у комплексному відновленні після травм чи захворювань пацієнтів.

Завдання: подати знання, що стосуються граматики латинської мови, зокрема, іменників, прикметників, займенників і числівників, а також відмінювання дієслів у всіх часах системи інфекта і перфекта, вживання часів кон'юнктива, застосування в юридичній термінології наказової форми теперішнього та майбутнього часів, відкладних дієслів, дієприкметникових форм, герундія та герундіва.

Опанування дисципліни дасть змогу фахівцеві в подальшому конструювати клінічні терміни, в разі потреби це допоможе організувати процес фізичної терапії та ерготерапії й об'єктивізувати її ефективність.

Основою формування знань, умінь і навичок у навчальній дисципліні «Основи практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії (вступ до спеціальності)» є лабораторні заняття, індивідуальні консультації, а також самостійна робота.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

ЗК 1 Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 03 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 04 Здатність працювати в команді.

ЗК 06 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмовою.

ЗК 10 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ФК 2 Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

ФК 5 Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

ФК 12 Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

ПР 1 Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади

ПР 2 Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПР 4 Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 7 Тракувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП). Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПР 15 Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПР 16 Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

До кінця навчання студенти повинні бути компетентними у таких питаннях:

знати:

- латинський алфавіт;
- правила читання букв і словосполучень;
- елементи граматики, потрібні для оволодіння медичною термінологією для написання рецепта;
- близько 600 слів і словотворних елементів;

вміти:

- проаналізувати можливість застосування латинської рецептури, враховуючи показання та протипоказання;
- читати та писати латинською мовою;

- перекладати з латинської мови на українську та навпаки;
- грамотно читати рецепти, перекладати їх на українську мову і навпаки;
- конструювати клінічні терміни з терміноелементів;
- оцінити ефективність проведеної програми фізичної терапії та ерготерапії з урахуванням мовного елементу.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 3

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Фонетика та морфологія					
Тема 1. Вступ. Латинський алфавіт. Поняття про науку.	6		2	4	
Тема 2. Правила читання буквосполучень. Наголос.	6		2	4	
Тема 3. Словотвір. Структура медичних термінів.	6		2	4	
Тема 4. П'ять відмін іменників. Іменники і відміни. Неузгоджені іменники.	6		2	4	
Тема 5 Дієслово. Наказовий спосіб. Вживання умовного способу дієслова в рецептурі	6		2	4	
Тема 6 Іменники II відміни. Прикметники першої групи. Узгодження іменників з прикметниками. Прикметники другої групи.	6		2	4	
Тема 7. Іменники III відміни чол. і жін. роду. Типи відмінювання. Іменники III відміни середнього роду. Типи відмінювання.	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 1	42		14	28	
Змістовий модуль 2. Латинська клінічна номенклатура					
Тема 8. Рецепт. Структура і форма. Латинська частина рецепта.	10		4	4	2
Тема 9. Основні рецептурні скорочення.	10		4	4	2
Тема 10. Латинська клінічна номенклатура	12		6	4	2
Тема 11. Клінічна термінологія.	8		4	4	
Тема 12. Додаткові написи на рецептах.	8		4	4	
Разом за змістовим модулем 2	48		22	20	6
Всього годин	90		36	48	6

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Граматичні категорії займенника
2. Семантико-морфологічні групи числівників
3. Граматичні категорії прислівника. Службові частини мови
4. Структура та лексико-граматична побудова простого поширеного речення
5. Основні особливості синтаксису складного речення
6. Лінгвістичне та соціокультурне значення латинських паремій
7. Латинська мова як джерело міжнародних державно-правових термінів, формул і сентенцій
8. Скорочення-інтернаціоналізми, запозичені з латинської мови
9. Засоби вираження емоційно-оцінного значення у тексті Цицерона «*Oratio prima contra Catilinam*»
10. Аналітичне читання тексту Юлія Цезаря «*De Bello Gallico*» (*Liber primus*)
11. Лексико-семантичні особливості поетичних текстів Гая Валерія Катулла
12. Середньовічна студентська пісня (студентський гімн) *Gaudeamus*
13. Латинські християнські тексти і біблеїзми
14. Лінгвосемантичні особливості латиномовних інскрипцій
15. Латинська мова в українській літературно-філософській та культурній традиції
16. Новолатинська мова: лінгвістичні особливості латинських неологізмів та сучасних латиномовних художніх творів

Форми виконання: доповідь, створення презентацій, складання блок-схем, таблиць

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних та практичних занять, використовуючи сучасні навчальні, науково-методичні напрацювання. Вміти самостійно правильно виконувати завдання та розв'язувати задачі, аргументовано та послідовно відстоювати свою думку.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 4

Поточний контроль (маx = 40 балів)							Модульний контроль (маx = 60 балів)		Загальна кількість балів
							МКР 1	МКР 2	
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2						30	30	100
T1-T7	T8	T9	T10	T11	T12	ІНДЗ			
	6	2	4	2	2				
По 2,0 бала за кожну тему									
$\Sigma=14$	$\Sigma=16$					10			

Шкала оцінювання

цінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	Для екзамену	Для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 – 74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Не зараховано(з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні джерела

1. Звонська Л. Л. Латинська мова: [підручник для вузів] Л. Л. Звонська, В. М.Шовковий. – К.: Книга, 2003. – 680 с.
2. Литвинов В. Д. Латинська мова: [підручник для вузів] / В.Д. Литвинов, Л.П.Скорина. – К.: Вища школа, 1990. – 248 с.
3. Оленич Р.М. Латинська мова: Підручник для студ. ф-тів ін.філології вищих навч. закладів. – Львів: Світ, 2001. – 352с.
4. Ревак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів); Підручник; видання третє, стереотипне. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 440 с.
5. Чемыртан К., Кучерова Е. Латинский язык. Учебник для студентов юридических факультетов. – Кишинев, 2000. 216 с.

Допоміжні джерела

1. Закалюжний М.М. Латинська мова. – К.: Либідь, 2003. – 368 с.
2. Кудінова О.І. Lingua Latina (Латинська мова): Навчальний посібник з латинської мови для самостійної роботи студентів 1 курсу напрямів підготовки 6.020303 Філологія*, Філологія. – Ізмаїл, 2015. – 72 с.
3. Кудінова О.І. Пареміологічний підхід до навчання латинської мови у вишах // Науковий

- вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2015. – Вип. 33. – С.101–106.
4. Кудинова О.И. Tempus fugit, Lingua Latina manet: к вопросу о роли латинского языка в современном европейском лингвокультурном пространстве // Cercetări actuale de lingvistică română. In memoriam I.Dumeniuc - 80 de ani de la naștere. – Universitatea de stat din Moldova. – Chișinău: CEP USM, 2016. – С. 268–274.
  5. Кудинова О.И. Lingua gentem facit: étude sociolinguistiquee du fonctionnement de la langue latine en Europe contemporaine (Соціолінгвістичне вивчення функціонування латинської мови у сучасній Європі) // II Дунайські наукові читання: духовно- творча константа морального розвитку особистості: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету (23 вересня 2016 р.). – Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «СМІЛ», 2016. – С. 183–188.
  6. Кудинова О.И. Viva vox alit plenius: сучасні тенденції викладання латинської мови // Probleme actuale de lingvistică: Materialele simpozionului științific cu participare internațională, Chișinău, 15-16 mai 2015 in memoriam acad. Nicolae Corlăteanu. –Universitatea de stat din Moldova. – Chișinău: CEP USM, 2015. – С. 341–348.
  7. Кудинова О.И. Латинська мова як фундаментальна дисципліна сучасної європейської філологічної освіти // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 75-річчю Ізмаїльського державного гуманітарного ніверситету (15-17 жовтня 2015). Т. II: Філологія. Мистецтвознавство. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «СМІЛ», 2015. – С. 57–59.
  8. Кудинова О.И. Поэзия М.Ю. Лермонтова в современных латинских переводах // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2016. Вип. 35 – С. 147–151.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Періодизація історії латинської мови.
2. Фонетика.
3. Латинський алфавіт.
4. Правила вимови.
5. Довгота та короткість складу.
6. Правила наголошення. Фонетичні особливості.
7. Морфологія.
8. Граматичні категорії дієслова. (Verbum).
9. Часи системи інфекта.
10. Загальні відомості про частини мови.
11. Дієслово (verbum). Граматичні категорії.
12. Часи системи інфекта (недоконаного виду).
13. Наказовий спосіб.
14. Теперішній час активного стану (praesens activi).
15. Теперішній час пасивного стану (praesens passivi).
16. Минулий час недоконаного виду (imperfectum).
17. Майбутній час перший (futurum I). Verbum. Ч
18. аси системи перфекта та особливості системи супіна.
19. Минулий час доконаного виду (perfectum).

20. Майбутній час другий (*futurum II (exactum)*).
21. Давноминулий час (*plusquam perfectum*).
22. Умовний спосіб (*conjunctivus*).
23. Минулий та давоминулий часи умовного способу.
24. Дієслова, складені з *esse*. *Nomen substantivum*.
25. Граматичні категорії. Особливості відмінювання.
26. Іменник (*nomen substantivum*).
27. Перша відміна іменників (*declinatio I*).
28. Друга відміна іменників (*declinatio II*).
29. Третя відміна іменників (*declinatio III*).
30. Четверта і п'ята відміни іменників (*declinatio IV et V*).
31. Відмінювання іменників, запозичених із давньогрецької мови I-II відмін.
32. Відмінювання грецьких слів III відміни.
33. Аномальні явища у системі іменника.
34. Типи іменників третьої відміни та особливості їх відмінювання.
35. Типи іменників третьої відміни. Аномальні парадигми третьої відміни.
36. Іменники чоловічого роду. Іменники жіночого роду. Іменники середнього роду.
37. Відмінювання грецьких слів III відміни.
38. Аномальні явища у системі іменника. *Nomen adiectivum*.
39. Особливості відмінювання та утворення ступенів порівняння. *Pronomen*.
40. Особливості утворення та відмінювання займенників.